

Hallituksen esitys Eduskunnalle Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin välisen, valtakunnanrajojen yli ulottuvaa yhteistyötä onnettomuustapauksissa ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen estämiseksi tai rajoittamiseksi koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä tammikuussa 1989 tehdyn valtakunnanrajojen yli ulottuvaa yhteistyötä onnettomuustapauksissa ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen estämiseksi tai rajoittamiseksi koskevan sopimuksen. Kysymyksessä on puitesopimus, jonka tarkoituksena on täydentää jo tällä hetkellä voimassa olevia tai myöhemmin laadittavia alakohtaisia pelastuspalvelua koskevia pohjoismaisia kahdenvälisiä tai monenvälisiä yhteistyösopimuksia. Sopimuksen mukaisia yhteistyöperiaatteita ovat pyrkimys lainsäädännön yhtenäistämiseen

pelastustoiminnan alalla, sekä avun antamista ja pyytämistä koskevien suorien yhteyksien luominen niiden sopimusvaltioiden viranomaisten välille, joiden toimivaltaan sopimuksen soveltamiseen liittyvät toimenpiteet kuuluvat.

Sopimus tulee Suomen osalta voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä kun Suomi on kirjallisesti ilmoittanut Ruotsin ulkoasiainministeriölle hyväksyneensä sopimuksen. Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen eräiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten hyväksymisestä. Laki on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

1.1. Yleiset pelastuspalvelujärjestelyt pohjoismaissa

Pohjoismaiden pelastuspalvelujärjestelyt ja vastuusuhteet poikkeavat jossain määrin toisistaan.

Suomessa pelastuspalvelu jakautuu kolmeen pelastuspalvelumäärään, yleiseen pelastuspalveluun, meripelastuspalveluun ja lentopelastuspalveluun. Kullakin pelastuspalveluhaaralla on sen yleisjohdosta vastaava viranomainen. Sisäasiainministeriöllä on kuitenkin yleinen koordinoituvastuu koko pelastuspalvelutoiminnasta. Pelastushallinnon ylin johto, ohjaus ja valvonta kuuluu palo- ja pelastustoimesta an-

netun lain (559/75) mukaan sisäasiainministeriölle, jossa näitä tehtäviä varten on pelastusosasto. Läänissä toiminnasta vastaa lääninhalituksen pelastustoimisto ja kunnissa palo- ja väestönsuojeluviranomaiset. Kuntien vakinaiset, puolivakinaiset ja sopimuspalokunnat huolehtivat palotoimesta kunnan alueella, pelastustöistä muissakin onnettomuuksissa sekä osallistuvat sairaankuljetukseen. Hätäilmoitukset ottaa vastaan 58 aluehälytyskeskusta kukin omalla hälytysalueellaan. Hälytysalueet ovat myös pelastushallinnon yhteistoiminta-alueita. Viranomaiset, laitokset, järjestöt ja yksityiset kansalaiset osallistuvat yhteistoimin pelastuspalveluun. Tärkeimmät pelastuspalveluun osallistuvista viranomaisista ovat palo-, poliisi- ja lääkintäviranomaiset, rajavartiolaitos ja ilmailuviranomaiset.

Meripelastuspalvelusta säädetään meripelastuspalvelusta annetussa laissa (628/82). Lain mukaan rajavartiolaitos suorittaa meripelastuspalvelua sekä huolehtii meripelastuspalvelun suunnittelusta, johtamisesta ja valvonnasta samoin kuin meripelastuspalveluun osallistuvien viranomaisten ja yhteisöjen toiminnan yhteensovittamisesta.

Ilmailulain (595/64) ja ilmailuasetuksen (525/68), liikenneministeriöstä annetun asetuksen (147/72) ilmailuhallinnosta annetun lain (40/72) ja ilmailuhallinnosta annetun asetuksen (113/72) mukaan lentopelastuspalvelusta vastaava viranomainen on ilmailuhallitus, jonka tehtävät ilmailulaitoksesta annetun lain (1123/90) ja ilmailulaitoksesta annetun asetuksen (1124/90) mukaan siirtyvät ilmailulaitokselle. Tämän lisäksi tulevat sovellettavaksi yllämainitun paloja pelastustoimesta annetun lain määräykset.

Öljyntorjunnan osalta on lisäksi säännöksiä laissa aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä (300/79). Lain mukaan aluksista aiheutuvien öljyvahinkojen torjuntatoimien ylin johto ja valvonta kuuluu ympäristöministeriölle. Öljyvahinkojen torjuntaviranomaisia ovat vesi- ja ympäristöhallitus, lain tarkoittama torjuntatöiden johtaja, vesi- ja ympäristöpiiri sekä kunnan nimeämä viranomainen ja alusöljyvahinkojen torjuntasuunnitelman mukainen torjuntatöiden johtaja.

Ruotsissa pelastuspalveluun liittyviä kysymyksiä käsittelee puolustusministeriö. Keskeinen pelastuspalvelun vastuuviranomainen on valtion pelastuslaitos (Statens räddningsverk). Pelastuslaitos vastaa pelastustoiminnan koordinoimisesta, muttei itse pelastustehtävien johtamisesta. Pelastustehtävien suorittaminen on valtion ja kuntien vastuulla yhteistyössä muiden asianomaisten viranomaisten kanssa. Valtion pelastuspalvelutoimintaan kuuluvat tunturi-alueilla kadonneiden etsintä, lentopelastus, meripelastus, pelastustoiminta radioaktiivisten päästöjen yhteydessä. Kunnat vastaavat muusta pelastustoiminnasta alueellaan.

Norjassa käsite pelastuspalvelu tarkoittaa organisoitua ja kiireistä toimintaa ihmishenkien pelastamiseksi akuuteissa onnettomuus- tai vaaratilanteissa. Pelastuspalvelua johtaa poliisiviranomainen, jolla on yleinen johtovastuu niin maalla ja merellä tapahtuvista pelastustoimenpiteistä samoin kuin lentopelastuksesta. Ylimpänä valtion viranomaisena Norjassa on oikeusministeriö, jonka alaisuudessa toimivat

etelä- ja pohjois-Norjan pelastuskeskukset ja niiden alaiset paikalliset pelastuskeskukset.

Tanskassa ei ole yhtenäisesti ja virallisesti organisoitua pelastuspalvelutoimintaa. Useat viralliset ja yksityiset organisaatiot suorittavat pelastustoimintaa erilaisissa onnettomuustilanteissa. Kokonaiskoordinoinnista vastuullista viranomaista ei ole nimetty. Pelastustoiminta jakautuu yleiseen pelastuspalveluun, jossa osallisina viranomaisina ovat poliisi, palolaitos, sairasautopalvelu, väestönsuojelu, sairaalalaitos ja puolustusvoimat sekä erityispelastuspalvelu, johon kuuluu puolustusvoimien johtama lento- ja meripelastus, ympäristöministeriön johtama öljyn ja kemikaalien torjunta. Ydinonnettomuuksien torjunnan varalta Tanskassa on niin kutsuttu Barsebäck- valmiusryhmä, joka toimii poliisin ja väestönsuojelun johdolla. Tarkoituksena on Kööpenhaminan alueen suojeleminen Ruotsin puolella noin 30 km etäisyydellä Kööpenhaminasta olevan Barsebäckin ydinvoimalaitoksen mahdollisesti aiheuttamilta vaaratilanteilta.

1.2. Pohjoismaiden väliset sopimusjärjestelyt

Ennen nyt puheena olevan Tanskan, Suomen ja Ruotsin välisen, valtakunnanrajojen yli ulottuvaa yhteistyötä onnettomuustapauksissa ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen estämiseksi tai rajoittamiseksi koskevan sopimuksen (jäljempänä ”pohjoismainen pelastuspalvelusopimus”) aikaansaamista ei pohjoismaiden välillä ollut yleistä pelastuspalvelun yhteistoimintaa koskevaa sopimusta tai muutakaan siihen tähtäävää kokonaisjärjestelyä. Sen sijaan jo ennestään on olemassa eräitä kansainvälisiä pelastuspalvelualan monenvälisiä yleissopimuksia, joissa kaikki pohjoismaat ovat mukana, joitakin pelastuspalvelun osa-alueita kattavia yhteispohjoismaisia sopimuksia sekä kahden pohjoismaan välisiä jotain pelastuspalvelun osa-alueita koskevia sopimuksia. Seuraavassa selostetaan lyhyesti keskeisintä Suomea ja muita Pohjoismaita velvoittavaa pelastuspalvelualan sopimusverkostoa.

Pelastuspalvelun alalla Suomen ja Norjan kesken on voimassa sopimus pelastuspalveluyhteistyöstä Suomen ja Norjan raja-alueilla (SopS 17/86). Sopimuksen tarkoituksena on helpottaa kadonneiden henkilöiden etsintää sopimuspuolten yhteiseen rajaan liittyvillä erä-

maa-alueilla. Ruotsilla ja Norjalla on vastaava sopimus kadonneiden henkilöiden etsimisestä raja-alueilta.

Meripelastuksen alalla kansainvälistä yhteistoimintaa sääntelee vuoden 1979 kansainvälinen yleissopimus etsintä- ja pelastuspalvelusta merellä (SopS 89/86), joka on voimassa myös kaikkien pohjoismaiden kesken. Suomen rajavartiolaitoksen ja Ruotsin merenkulkulaitoksen kesken on 7 päivänä joulukuuta 1982 tehty sopimus yhteistoiminnasta meripelastuspalveluksessa Suomen ja Ruotsin välillä.

Lentopelastuspalvelun osalta kaikki pohjoismaat ovat osapuolina vuoden 1944 kansainvälisessä siviili-ilmailua koskevassa yleissopimuksessa (SopS 11/49), johon sisältyy lentopelastusta koskevia määräyksiä. Suomen ja Ruotsin ilmailuhallintojen välillä on yhteistoimintasopimus lentopelastuspalvelusta vuodelta 1975 ja sitä täydentävä lisäsopimus vuodelta 1979. Pohjois-Suomen lentopelastuskeskuksen ja Pohjois-Norjan pelastuskeskuksen välillä on vuonna 1989 tehty sopimus yhteistoiminnasta lentopelastuspalvelun alalla.

Ydinenergian käytön alalla pohjoismaiden kesken on voimassa seuraavat monenväliset sopimukset:

— yleissopimus ydinonnettomuuden pikaisesta ilmoittamisesta (SopS 98/86)

— yleissopimus avunannosta ydinonnettomuuden tai säteilyhäätätilan yhteydessä (SopS 83/90)

— sopimus pohjoismaiden välisestä keskinäisestä hätäavusta säteilyvahinkotapauksissa (SopS 40/65)

— Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä maiden välisten rajojen läheisyyteen rakennettavien ydinlaitosten turvallisuuskysymyksiin liittyvän yhteydenoton suuntaviivoista tehty sopimus (SopS 19/77).

Suomella on kahdenvälinen sopimus ydinlaitoksia ja ydintapahtumia koskevasta tietojenvaihdosta ja ilmoittamisesta Tanskan (SopS 27/87), Ruotsin (SopS 28/87) ja Norjan (SopS 46/87) kanssa. Vastaavat kahdenväliset sopimukset ovat myös voimassa toisaalta Ruotsin ja Norjan sekä toisaalta Ruotsin ja Tanskan kesken.

Öljyn ja muiden haitallisten aineiden torjunnasta on voimassa sopimus Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä yhteistyöstä koskien toimenpiteitä meren öljyasaastumista vastaan (SopS 41/71) sekä Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskeva yleissopimus

(SopS 12/80), joka on voimassa Itämeren rannataltioiden, näiden joukossa Suomen, Ruotsin ja Tanskan välillä.

2. Asian valmistelu

Syksyllä 1983 järjestettiin Tukholmassa ensimmäiset yhteispohjoismaiset koko pelastuspalvelun alaa käsitelleet neuvottelut. Tällöin asetettiin työryhmä selvittämään tarpeita ja mahdollisuuksia yhteispohjoismaisen pelastuspalvelun yleissopimuksen aikaansaamiseksi. Tarkoituksena oli, että laadittava sopimus antaisi yleisen perustan pelastuspalvelun pohjoismaiselle yhteistoiminnalle. Sopimusta katsottiin voitavan tulevaisuudessa täydentää erillisillä yksittäisiä onnettomuustyyppisiä koskevilla kahdenvälisillä sopimuksilla, siten että pohjoismainen pelastuspalvelusopimus toimisi eräänlaisena "sateenvarjona", jonka alaisuuteen muut pohjoismaiset sopimuksen sijoittuisivat. Pohjoismaisen pelastuspalvelusopimuksen tärkeimmäksi tehtäväksi katsottiin onnettomuustilanteiden aikaisen tehokkaan yhteistoiminnan tiellä mahdollisesti olevien esteiden poistaminen. Tällaisina esteinä pidettiin ennenkaikkea maahantulomuodollisuuksiin, tullimuodollisuuksiin, työsuojelumääräyksiin, henkilöstön vakuutusturvaan, vahingonkorvausmenettelyyn, huollon järjestelyihin, johtamisjärjestelyihin, hälyttämiseen, kustannusvastuuseen sekä avunannosta johtuvien riitaisuuksien ratkaisemiseen liittyviä kysymyksiä. Virkamiestyöryhmä sai vuonna 1987 valmiiksi ehdotuksensa pohjoismaiseksi pelastuspalvelusopimukseksi. Ehdotuksesta antoivat lausuntonsa oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, ympäristöministeriö, ilmailuhallitus sekä rajavartiolaitoksen esikunta, jotka kaikki puolsivat sopimuksen tekemistä. Sopimus allekirjoitettiin 20 päivänä tammiukuuta 1989 Tukholmassa.

3. Sopimuksen merkitys

Pohjoismaisen pelastuspalvelusopimuksen tarkoituksena on täydentää ja yhdenmukaistaa pohjoismaiden kesken jo voimassa olevia sopimusjärjestelyjä. Kysymyksessä on puitesopimus, jonka alaisuuteen on tarkoitettu sovitettavaksi yllä kohdassa 1.2. mainitut pohjoimaita sitovat alakohtaiset sopimukset. Siinä tapauksessa, että pohjoismaiden välillä jo on olemassa

erityisalan sopimuksia — esim. meripelastuksen, lentopelastuksen, ydinonnettomuuksien torjunnan alalta — on näitä sopimuksia ensisijaisesti sovellettava. Nyt kysymyksessä olevan pohjoismaisen pelastuspalvelusopimuksen määräykset tulevat siten sovellettaviksi vain toissijaisesti silloin kun erityisalojen sopimuksista ei muuta johdu. Sopimuksen mukaisia yleisiä periaatteita ovat pyrkimys lainsäädännön yhtenäistämiseen pelastustoiminnan alalla, suorien yhteyksien luominen sopimusvaltioiden niiden viranomaisten kesken, joiden toimivaltaan toimenpiteet kysymyksen tulevan laatuissa onnettomuudessa valtion sisäisesti kuuluvat, samoin kuin muissa sopimuksen käytännön soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä.

4. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole organisatorisia vaikutuksia,

koska sopimuksen tarkoituksena on ainoastaan koordinoita jo olemassa olevien pelastuspalvelujärjestelyjen verkostoa. Sopimuksen mahdollisesti aiheuttamista tehtävistä on tarkoitettu huolehtia nykyisten organisaatioiden ja henkilöstön avulla.

Esitys ei myöskään aiheuta valtion menojen lisäystä, koska tarkoituksena on, että kunkin pelastuspalvelutoiminnan hallinnonhaara toimisi kuten tähänkin saakka, sille valtion tulo- ja menoarviossa myönnettyjen määrärahojen puitteissa. Valtion tulo- ja menoarviossa on momentilta 26.80.21 varattu sisäasiainministeriön käyttöön arviomääräraha eräisiin palo- ja pelastustoimen ja pelastuspalvelun menoihin. Tämä määräraha on vuoden 1991 valtion tulo- ja menoarvioehdotuksen perustelujen mukaan käytettävissä kansainvälisen hätäavun antamisesta ja vastaanottamisesta aiheutuvien kuluksien maksamiseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Sopimus Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä valtakunnanrajojen yli ulottuvasta yhteistyöstä onnettomuustapauksissa ihmisiin, omaisuuden tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen estämiseksi tai rajoittamiseksi

1 artikla. Artiklassa määritellään sopimuksen soveltamisala. Soveltamisalana on ihmisille, omaisuudelle tai ympäristölle aiheutuvien vahinkojen estäminen tai rajoittaminen. Yhteistyö voi koskea avustustoimia mm. meripelastuksen, ydinenergian käytön alalla, metsäpalojen, muiden suurpalojen yhteydessä, tulvien ja myrskyjen tuhojen torjunnassa, rautatie-, lento- ja tieliikenneonnettomuuksien yhteydessä. Yhteistyö voi koskea myös sairaiden tai loukkaantuneiden siirtoa tai esim. erämaahan kadonneiden etsintää. Yhteistyön toteuttaminen valtioiden välillä ei välttämättä edellytä, että onnettomuus olisi jo tapahtunut, vaan yhteistyö voi yhtä hyvin koskea suunnittelua onnettomuuksien torjumiseksi, yhteisiä harjoituksia ym.

Eräissä tapauksissa saattaa jossakin valtiois-

sa olla lainsäädännöllisiä esteitä antaa tai vastaanottaa apua valtakunnan rajojen ylitse. Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimuspuolien tulee mahdollisuuksien mukaan pyrkiä poistamaan näitä esteitä.

2 artikla. Artikla sisältää periaatteellisen veloitteen mahdollisuuksien mukaan keskinäiseen avunantoon onnettomuustapauksissa. Yleensä apua tarvitaan vain kun omat voimavarat eivät riitä onnettomuuden vakavuuden tai sen seurausten laajuuden vuoksi. Joissakin tapauksissa saatetaan myös tarvita erityiskalustoa tai erityisen koulutuksen saanutta henkilökuntaa, jota ei omasta maasta ole saatavissa.

Artiklan 2 kappale koskee sopimuksen suhdetta muihin kansainvälisiin sopimuksiin. Sopimus on luonteeltaan toissijainen puitesopimus. Sen 3—5 artikloiden materiaalisia määräyksiä sovelletaan vain mikäli muista pohjoismaita sitovista kahden- tai monenvälisistä onnettomuuksien torjuntaa koskevista sopimuksista ei muuta johdu.

3 artikla. Artiklan 1 kappaleen mukaan toimivaltainen viranomainen, joka on kyseessä olevasta torjuntatoimenpiteestä vastuussa, voi esittää avunpyynnön suoraan toisen sopimus-

valtion toimivaltaiselle viranomaiselle. Viranomainen, jolta apua pyydetään, tekee päätöksen siitä, voidaanko apua antaa. Artiklan 2 kappale sisältää normaalin säännön, jonka mukaan avustustoiminnan johto on apua pyytävän valtion vastuulla. Normaalisti kuitenkin edellytetään, että toisen maan lähettämä avustushenkilökunta toimii oman johdon alaisena. Myös tällöin vastaavat avunannon yleisjohdosta kuitenkin aina viime kädessä apua pyytävän valtion viranomaiset.

Artiklan 3 kappaleen tarkoituksena on helpottaa ajoneuvojen, pelastustarvikkeiden ja muiden varusteiden vapaata maahantuontia pelastustoiminnan ja pelastusharjoitusten yhteydessä. Artiklan 4 kappale käsittää tarkennuksen, jonka mukaan apua pyytävän valtion on hankittava maahantulolupa sotilashenkilöstölle, sotilasaajoneuvoille, valtion aluksille ja valtion ilma-aluksille milloin tällainen lupa on tarpeen. Suomen osalta maahantulomääräykset sisältävät asetukseen Suomen alueen valvonnan ja sen alueellisen koskemattomuuden turvaamisesta (1069/89).

4 artikla. Artiklassa määrätään avunannosta johtuvien kustannusten maksamisen periaatteet. Pääsääntönä on, että apua pyytävä valtio vastaa kaikista avunantoon liittyvistä kustannuksista ja että kustannusten laskemisen perusteena on omakustannusperiaate.

5 artikla. Artiklan 1 kappaleen mukaan Suomi apua pyytävänä valtiona vastaa alueellaan tapahtuvan avunannon yhteydessä aiheutetuista vahingoista sekä tämän mukaisesti ottaa vastatakseen myös vaateista, joita kolmannen taholta kohdistetaan avustavaan valtioon tai sen henkilöstöön. Koska 3 artiklan 2 kappaleen mukaan pelastusyhteistyön johto Suomessa säilyy maamme viranomaisilla, on Suomen edellä viitattu vastuu verrattavissa vahingonkorvauslain (412/1974) 3 luvun 1 ja 2 §:n mukaiseen isännänvastuuseen. Tätä isännänvastuuperiaatetta vastaa myös 5 artiklan 2 kohdan säännös, joka velvoittaa Suomen — jos se on apua pyytää valtio ja toiminta tapahtuu Suomen alueella korvaamaan apua antavalle valtiolle avustustoiminnan kautta aiheutuvat henkilö- ja omaisuusvahingot.

Vaikka 5 artiklan sisältämät vahingonkorvausvastuuta koskevat perusperiaatteet ovatkin sopusoinnussa Suomen oikeuden kanssa, ei artikla aivan kaikilta osin ole yhteneväinen vahingonkorvauslainsäädäntömme kanssa. Ensinnäkin vahingonkorvauslain 3 luvun 2 §:n 2

momentin mukaan julkisyhteisö on isännänvastuussa ”vain, milloin toimen tai tehtävän suorittamiselle sen laatu ja tarkoitus huomioon ottaen kohtuudella asetettavia vaatimuksia ei ole noudatettu”. Mitään tällaista vastuun rajausta ei puitesopimukseen sisälly. Toiseksi sopimuksen 5 artikla 4 kappaleen mukaan Suomen on mahdollista esittää takautumisvaatimuksia vahinkoa aiheuttanutta avustavan valtion henkilöstön jäsentä vastaan vain, jos vahinko on aiheutettu tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella, kun taas vahingonkorvauslain 4 luvun sisältämien periaatteiden mukaan takautumisvaatimukset ovat mahdollisia myös tavallisen tuottamuksen ollessa kysymyksessä. Näistä eroavaisuuksista johtuen on sopimuksen voimaansaattamisesta säädettävä lailla.

6 artikla. Artiklan 1 kappaleessa edellytetään, että sopimusvaltiot antavat toisilleen tietoja pelastustoiminnan organisaatiostaan ja keskeisistä toimivaltaisista viranomaisistaan. Artiklan 2 kappaleen mukaan toimivaltaisten viranomaisten tulee olla suorassa yhteydessä toisiinsa sopimuksen soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä. Tämä kohta on yhdenmukainen 3 artiklan 1 kohdan kanssa, jonka mukaan päätöksenteko avun pyytämisestä ja antamisesta kuuluu sopimusvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille.

7—10 artiklat. Nämä artiklat sisältävät taivannomaiset loppumääräykset sopimuksen voimaantulosta ja irtisanomisesta. Islanti voi liittyä sopimukseen. Sopimuksen tallettajana on Ruotsin ulkoasiainministeriö.

2. Voimaantulo

Sopimus tulee Suomen osalta voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun se on ilmoittanut kirjallisesti Ruotsin ulkoasiainministeriölle hyväksyneensä sopimuksen. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samalla asetuksella kuin sopimuskin.

3. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Sopimuksen 5 artiklan vahingonkorvausmääräykset poikkeavat eräiltä osin Suomen voimassaolevasta lainsäädännöstä. Koska sopimus siten sisältää lainsäädännön alaan kuulu-

via määräyksiä, on eduskunnan hyväksyminen tältä osin tarpeellinen.

Edellä olevan perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään:

että Eduskunta hyväksyisi ne Tukholmassa 20 päivänä tammikuuta 1989 Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä valtakunnanrajojen yli ulottuvasta yhteistyöstä onnettomuustapauksissa ih-

misiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen estämiseksi tai rajoittamiseksi tehdyn sopimuksen määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

L a k i

Tanskan, Suomen Norjan ja Ruotsin välillä valtakunnanrajojen yli ulottuvaa yhteistyötä onnettomuustapauksissa ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen estämiseksi tai rajoittamiseksi koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tukholmassa 20 päivänä tammikuuta 1989 tehdyn Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä valtakunnanrajojen yli ulottuvaa yhteistyötä onnettomuustapauksissa ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen estämiseksi tai rajoittamiseksi koskevan

sopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 14 päivänä kesäkuuta 1991

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Ulkoasiainministeri *Paavo Väyrynen*

SOPIMUS

Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä valtakunnanrajojen yli ulottuvasta yhteistyöstä onnettomuustapauksissa ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen estämiseksi tai rajoittamiseksi

Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin hallitukset,

jotka ovat vakuuttuneet sopimusvaltioiden asianomaisten viranomaisten yhteistyön välttämättömyydestä tarpeellisen avunannon helpottamiseksi onnettomuustapauksissa rauhan aikana ja avustavan henkilöstön ja tarvikkeiden paikalle saannin jouduttamiseksi, jotka pitävät tätä sopimusta alan muita pohjoismaisia monenvälisiä tai kahdenvälisiä sopimuksia täydentävänä puitesopimuksena, ja jotka haluavat edelleen parantaa alan yhteistyötä,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Tämä sopimus koskee sopimusvaltioiden valtakunnanrajojen yli ulottuvaa yhteistyötä onnettomuustapauksissa ja uhkaavissa onnettomuusvaaratapauksissa ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen estämiseksi tai rajoittamiseksi.

Valtioiden tulee kansallisessa lainsäädännössään ja muissa määräyksissään siinä määrin kuin on mahdollista poistaa tällaisen yhteistyön esteet.

2 artikla

Jokainen sopimusvaltio sitoutuu antamaan onnettomuustapauksessa tai uhkaavassa onnettomuusvaaratapauksessa tarpeellista apua mahdollisuuksiensa ja tämän sopimuksen määräysten mukaisesti.

Mikäli kahdenvälisistä tai muista monenvälisistä sopimuksista ei muuta johdu, sovelletaan jäljempänä olevia 3—5 artikloiden määräyksiä.

3 artikla

1. Sopimusvaltion viranomainen, joka onnettomuustapauksessa vastaa toimenpiteistä ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen estämiseksi tai rajoittamiseksi, saa pyytää apua suoraan toisen sopimusvaltion asianomaiselta viranomaiselta. Se viranomainen, jolta apua pyydetään, ratkaisee voidaanko sitä antaa.

2. Apua pyytävän valtion viranomaiset ovat täydessä vastuussa pelastustöiden johtamisesta onnettomuuspaikalla, paitsi silloin kun onnettomuuspaikka sijaitsee toisen sopimuspuolen alueella. Apua antavan valtion henkilöstö on käytettävissä oman päällystösnsä johdon alaisena ja toimii apua pyytävässä valtiossa omassa valtiossaan voimassa olevien palvelusmääräysten mukaisesti.

3. Apua pyytävän valtion velvollisuutena on pitää huolta siitä, että ajoneuvot, pelastustarvikkeet ja muut pelastustoimintaa varten mukaan otetut varusteet saadaan kuljettaa rajojen yli ilman maahantuonti- tai maastavientimudollisuuksia samoin kuin vapautettuna veroista, tulleista ja maksuista. Ajoneuvoja, pelastustarvikkeita ja muita varusteita saa käyttää ilman erityistä lupaa apua antavassa valtiossa voimassa olevien määräysten mukaisesti. Pelastustoiminnan päätyttyä on ajoneuvot, pelastustarvikkeet ja muu varustus vietävä jälleen maasta niin pian kuin mahdollista. Pelastustoimintatarjoituksia koskevat vastaavat määräykset.

4. Mikäli apu käsittää sotilashenkilöstöä, valtion aluksia, valtion ilma-aluksia ja sotilasarjoneuvoja, joiden maahantuloon vaaditaan erityinen lupa, on apua pyytävän valtion avun-

pyynnön esittäneen viranomaisen hankittava sellainen lupa. Valtakunnan rajaa ei saa ylittää ennen kuin lupa on myönnetty.

4 artikla

Tämän sopimuksen mukaan annetusta avusta aiheutuneet kustannukset on maksettava seuraavasti:

1. Apua antavalla valtiolla on oikeus saada apua pyytävältä valtiolta korvaus toimenpiteistään aiheutuneista kustannuksista siinä määrin kuin ne liittyvät annettuun apuun.

2. Apua pyytävä valtio voi milloin tahansa peruuttaa avunpyyntönsä, mutta apua antavalla valtiolla on siinä tapauksessa oikeus niiden kustannusten korvaukseen, joita sille on aiheutunut.

3. Apua antavan valtion on aina oltava valmis antamaan tiedot avun arvioiduista kustannuksista apua pyytävälle valtiolle.

4. Kustannusten laskemisen perusteena on omakustannuseria.

5. Nämä määräykset eivät rajoita sopimusvaltioiden oikeutta periä kustannuksia takaisin kolmannelta osapuolelta muiden kansallisen lainsäädännön tai kansainvälisen oikeuden mukaisesti sovellettavien määräysten ja säännösten mukaisesti.

5 artikla

1. Apua pyytävä valtio vastaa vahingosta, joka sen alueella on aiheutunut tämän sopimuksen mukaan annetusta avusta. Apua pyytävä valtio on velvollinen vastaamaan oikeudenkäynnissä tai neuvottelemaan kolmannen osapuolen apua antavaan valtioon tai sen henkilöstöön kohdistamia vahingonkorvausvaatimuksia koskevasta sovinnosta. Apua pyytävä valtio vastaa kaikista oikeudenkäyntikuluista ja muista kustannuksista, jotka liittyvät sellaisiin vaatimuksiin.

2. Apua pyytävän valtion tulee korvata apua antavalle valtiolle viimeksi mainitun henkilöstöön kuuluvan kuolema tai henkilövahinko samoin kuin myös varusteiden tai tarvikkeiden menetyt tai vahingoittuminen, joka on tapahtunut apua pyytävän valtion alueella avunannon yhteydessä.

3. Apua antava valtio vastaa vahingoista, jotka tapahtuvat sen omalla alueella.

4. Apua pyytävällä valtiolla on oikeus nostaa takautumiskanne tämän artiklan mukaisesti suorittamastaan korvauksesta sitä apua anta-

vaan henkilöstöön kuuluvaa vastaan, joka on aiheuttanut vahingon tahallisuudellaan tai törkeällä tuottamuksella.

6 artikla

1. Sopimusvaltioiden tulee antaa toisilleen tietoja pelastustoiminnan järjestämisestä ja toimivaltaisista viranomaisista omassa valtiossaan, samoin kuin lainsäädäntötoimenpiteistä ja muista tärkeämmistä muutoksista, joilla on merkitystä tämän sopimuksen kannalta.

2. Tämän sopimuksen soveltamiseksi käytännössä edellytetään kunkin sopimusvaltion asianomaisten viranomaisten olevan suorassa yhteydessä toisiinsa.

3. Tämän sopimuksen piiriin kuuluvia kokouksia pidetään tarvittaessa.

7 artikla

Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun kaksi sopimusvaltiota on kirjallisesti ilmoittanut Ruotsin ulkoasiainministeriölle hyväksyneensä sopimuksen.

Sopimusvaltion osalta, joka sopimuksen voimaantulon jälkeen on ilmoittanut hyväksyneensä sopimuksen, tulee sopimus voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä kun Ruotsin ulkoasiainministeriö on vastaanottanut ilmoituksen.

Ruotsin ulkoasiainministeriö ilmoittaa kirjallisesti muille sopimusvaltioille näiden ilmoitusten vastaanottamisen ja sopimuksen voimaantulon ajankohdista.

8 artikla

Islanti voi liittyä tähän sopimukseen. Liittymiskirja on talletettava Ruotsin ulkoasiainministeriöön. Sopimus tulee voimaan Islannin osalta liittymiskirjan talletuspäivänä. Ruotsin ulkoasiainministeriö ilmoittaa kirjallisesti muille sopimuspuolille tallettamisajankohdasta.

9 artikla

Sopimuspuoli voi irtisanoa sopimuksen kirjallisella ilmoituksella Ruotsin ulkoasiainministeriölle, joka ilmoittaa muille sopimusvaltioille sellaisen ilmoituksen vastaanottamisajankohdasta ja sen sisällöstä.

Irtisanominen koskee ainoastaan sitä valtiota, joka on irtisanonut sopimuksen ja tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä päivästä, jolloin Ruotsin ulkoasiainministeriö on vastaanottanut irtisanomisilmoituksen.

10 artikla

Tämän sopimuksen alkuperäiskappale talletetaan Ruotsin ulkoasiainministeriöön, joka toimittaa siitä muille sopimuspuolille oikeaksi todistetun jäljennöksen.

Tämän vakuudeksi ovat asianmukaisesti valtuutetut edustajat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Tukholmassa 20 päivänä tammikuuta 1989 yhtenä tanskan-, suomen-, norjan- ja ruotsinkielisenä kappaleena, jonka kaikki tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset.

